

PIERRE DE TOLLENAERE

Tekst opgemaakt door Erald De Wachter, november 2016.

Pierre De Tollenaere werd op 23 maart 1907 te Sint-Gillis Brussel geboren. Van beroep was hij lasser. Tijdens WO II was Pierre een Weerstander van het eerste uur en een overtuigd anti-nazi. Op 22 juli 1941 echter, slechts enkele weken na de start van Operatie Barbarossa, waarbij de Duitsers de Sovjet-Unie wilden veroveren, werd hij aangehouden. Vooral communisten en socialisten werden in die periode door de Duitse veiligheidsdiensten opgepakt, want het Duitse militaire bestuur in de bezette gebieden was goed op de hoogte van alle zogenaamde 'linkse elementen'. Duitsland en de Sovjet-Unie zaten namelijk sinds 1939 tot aan de start van Operatie Barbarossa op 22 juni 1941 vast in een verstandshuwelijk, door een niet-aanvalsverdrag (het zogenaamde Molotov-Ribbentrop-pact).

Op 22 september 1941 werd het **allereerste** Belgische konvooi, met bestemming een Duits concentratiekamp, gevormd. Het werd KZ Neuengamme, aan de rand van de Vrije en Hansestad Hamburg. Het was een middelgroot konvooi, waar **256** Belgen deel van uitmaakten, **149** komende uit de Citadel van Hoei en **107** komende uit het Fort van Breendonk. Een 70-tal van deze Belgen hadden eerst in een of meerdere andere Belgische gevangenissen opgesloten gezeten, zoals Bergen, Luik, Namen, Verviers, Eupen, Sint-Gillis Brussel, Antwerpen, Gent,... Pierre kwam van Breendonk, alwaar hij gedurende twee maanden zwaar mishandeld werd. Na de oorlog verklaarden meerdere overlevenden van de concentratiekampen, dat Breendonk erger was dan de Duitse kampen. Dit omwille van het feit dat Breendonk kleinschaliger was en men zich niet in de grote massa kon verschuilen.

Op 24 september 1941, na twee dagen en twee nachten met bijna geen eten of drinken, arriveerde dit allereerste konvooi in KZ Neuengamme. Van dit konvooi kwamen er finaal slechts **54** mannen of 21% terug naar huis. Dus **vier op de vijf** hadden het niet overleefd, wat niet verwonderlijk is na 3,5 jaar gevangenschap met een ongenadig kampregime, slavenarbeid van 12 uur per dag, uithongering, urenlange appels in de koude, regen of sneeuw, afranselingen en besmettelijke bacteriële ziektes zoals tyfus, difterie, dysenterie, gangreen, flegmone enz..

De gevangenen van dit eerste konvooi ontvingen een laag kampnummer, gelegen tussen **6100** en **6356**, want Neuengamme was pas in juni 1940 een afzonderlijk concentratiekamp geworden. Pierre De Tollenaere bijvoorbeeld had het kampnummer **6279**. In Neuengamme maakte hij deel uit van het geheime Belgische Solidariteits- en Verzetscomité onder leiding van Julien Lahaut (**6206**), nadien van de Gentse advocaat André Mandrycx (**6249**).

Pierre werd tewerkgesteld in één van de fabrieken die gevestigd waren in het hoofdkamp van Neuengamme, namelijk de Hamburgse motorenfabriek **Carl Jastram**. Dit bedrijf produceerde motoren voor snelle motorboten en er werden ook motoren omgebouwd of hersteld. Een specialiteit was het vervaardigen en herstellen van onderdelen voor schepen. Nog een andere specialiteit was het fabriceren van torpedo lanceerbuizen voor de zogenaamde U-boten (onderzeeboten).

Als uitstekend vakman saboteerde Pierre de lanceerbuizen voor torpedo's. Op onzichtbare delen had hij doelbewust puntladingen aangebracht, de zichtbare delen werden volledig gelast. Het gevolg daarvan was dat er zich steeds opnieuw moeilijkheden voordeden in de duikboten. Na langdurig en grondig onderzoek kwam men uiteindelijk in KZ Neuengamme bij de firma Jastram terecht. Een Poolse medearbeider verraadde Pierre De Tollenaere. Hij werd in de Bunker (Cachot) opgesloten en wekenlang gefolterd. Uiteindelijk werd hij door kampcommandant Max Pauly veroordeeld tot de strop. Op **10 december 1944** werd Pierre op de appelplaats opgehangen. De

gevangenen die in de commando's voor de bewapening werkten, maar ook de Belgen uit het hoofdkamp, moesten zijn ophanging bijwonen. Het kamporkest speelde 'Annchen stand am Lindenbaum' en het onvermijdelijke 'Alte Kameraden'. Pierre riep met opgeheven hoofd: "vaarwel kameraden, Leve België". De verantwoordelijke SS-beul bulderde: "Hängt den Hund!" en voegde er eveneens in het Duits aan toe: "zo ziet ge wat iedereen te wachten staat die sabotage pleegt of probeert te vluchten". Alle Belgen, maar vooral zijn vrienden uit het eerste konvooi die nog in leven waren, reageerden zeer geschokt en velen lieten hun tranen de vrije loop.

Na de oorlog werd voor Pierre, in zijn woonplaats Anderlecht een monument opgericht, op een plein dat eveneens naar hem werd genoemd : het Pierre De Tollenaere plein. Jaarlijks rond 10 december, de datum van zijn executie, heeft er een herdenking plaats die door de Belgische Vriendenkring van Neuengamme, in samenwerking met het gemeentebestuur van Anderlecht, georganiseerd wordt. Niet enkel Pierre wordt dan herdacht, maar ook de andere Belgen die in KZ Neuengamme opgehangen of geëxecuteerd werden.